

HORIZONT 2020/2

Migrációkutató Intézet

Pénzváltó Nikolett: [Törökország líbiai háborúja](#)

Pénzváltó Nikolett: Törökország líbiai háborúja

1. BEVEZETÉS

A líbiai háború alakulásával a Migrációkutató Intézet több korábbi elemzésében is foglalkozott.¹ A líbiai események mélyebb megértése és folyamatos nyomon követése mindenképpen indokolt, hiszen Líbia az Európába irányuló migráció egyik legfontosabb tranzitországa. 2020. január–március között (az év első negyedében) a Frontex adatai szerint 3 600 irreguláris migráns kelt át a Földközi-tengeren Líbiából. Az érkezők között a legtöbben bangladesi, szudáni és szomáli állampolgárok voltak.²

Jelen elemzés a líbiai háborúban részt vevő egyik legjelentősebb külső szereplő, Törökország líbiai szerepvállalását vizsgálja azzal a céllal, hogy hozzájáruljon a líbiai konfliktusról alkotott tisztább kép kialakításához. Ankara külpolitikájának, percepcióinak megértése továbbá mintegy előfeltétele annak is, hogy az Európai Unió hatékony együttműködést tudjon megvalósítani – a szintén kulcsfontosságú áteresztő ország – Törökországgal. A vitás kérdésekben ugyanis, ahogyan arra a török–görög határ 2020. február végi megnyitása³ is rámutatott, nincs hiány a felek között. Az elemzés először felvázolja a líbiai harcok jelenlegi állását és a török jelenlét összetevőit Líbiában, majd bemutatja azokat a stratégiai, energiapolitikai, gazdasági és belpolitikai tényezőket, amelyek döntő szerepet játszottak a líbiai fellépést megalapozó török döntés meghozásában. Az írást rövid értékelő összegzés zárja.

2. TÖRÖK SZEREPVÁLLALÁS LÍBIÁBAN

A 2020 januárjában Berlinben megrendezett nemzetközi békekonferencia nem tudott tartós eredményt felmutatni, a harcok pedig a koronavírus-járvány ellenére sem csillapodtak Líbiában.⁴ Az

¹ Lásd például MARSÁI 2019a, MARSÁI 2019b.

² FRONTEx 2020.

³ PÉNZVÁLTÓ 2020.

⁴ Líbiában 2020. március 24-én azonosították az első koronavírusos esetet. Április 21-én 51 igazolt fertőzöttről volt tudomásunk. A fegyveres konfliktus jelentősen megnehezíti a járvány elleni védekezést. Április 6-án találat ért például egy kórházat is Tripoliban.

ABSZTRAKT

Törökország líbiai szerepvállalása nem csak, illetve nem elsősorban Líbiáról szól: a közvetlen gazdasági érdekek mellett szélesebb stratégiai megfontolások is motiválják. Ankara egyik legfontosabb célja, hogy megakadályozza Törökország „bekerítését” a Földközi-tenger keleti medencéjében, illetve kitérjön elszigetelt helyzetéből. Ugyancsak fontos célként említhetjük annak biztosítását, hogy Törökország minél nagyobb mértékben részesedjen a térség mélytengeri energia-készleteiből. A különböző konfliktusok összekapcsolása emellett a török külpolitika mozgásterét is növelheti és jobb alkupozíciót biztosít Ankara számára számos külső szereplővel szemben.

ENSZ által elismert Tripoli székhelyű, Fáiz esz-Szarrádzs vezette Nemzeti Egyetértés Kormány (GNA) január 25-én indított ellentámadást a főváros blokádjának megtörésére. A megnövekedett török támogatásnak köszönhetően a GNA az utóbbi két hónapban több települést is visszaszerzett Tripoli körül. A líbiai stabilitás rövid távú megteremtését illetően azonban nincs túl sok okunk optimizmusra. A GNA átmeneti sikere várhatóan nem a harcok végéhez, hanem azok további eskalációjához fog vezetni, ahogyan a GNA-val szemben álló, Khalífa Haftar tábornok által vezetett, tobruki székhelyű Líbiai Nemzeti Hadsereg (LNA) támogatói is fokozták a fellépésüket. Nem valószínű ugyanis, hogy elengedik pártfogoltjuk kezét, miután sikerébe annyi energiát fektettek.⁵

Törökország a 2015-ös Líbiai Politikai Megállapodás aláírása óta a GNA-t támogatja a líbiai harcokban, az LNA-val kifejezetten rossz Ankara viszonya. Haftar szóvivője már 2014 júliusában felszólította a török állampolgárokat, hogy mielőbb hagyják el az LNA által ellenőrzött Kelet-Líbiát, és a török cégeket is kitiltották a területről. A lépéseket az ankarai kormány politikájával indokolták. 2019 júniusának végén egy rövid „túszdrámára” is sor került, amikor Haftar erői hat török tengerészt fogtak el, akiket a török ultimátum hatására néhány óra múlva végül elengedtek. Ankara szempontjából tehát várhatóan rendkívül negatív következményekkel járna Haftar tábornok győzelme.

Törökország és a GNA kapcsolatának erősségét mutatja, hogy Haftar 2019 áprilisában megindított és jelenleg is zajló Tripoli elleni offenzívájának kezdetekor a Szarrádzs-kormány Ankarától kért és kapott segítséget, először burkolt, majd egyre nyíltabb formában.⁶ 2019. november 27-én Ankara és Tripoli két egyetértési megállapodást írt alá: egyet a tengeri határok kijelöléséről, egyet pedig a katonai együttműködés kiterjesztéséről.⁷ Ennek nyomán a török parlament 2020. január 2-án egyéves felhatalmazást adott török katonák telepítésére Líbiába, a török nemzeti érdekek védelmében. A mandátum értelmében a török katonák számáról, a művelet kiterjedéséről és időtartamáról a török elnök dönt. Ankara hangsúlyozta, hogy nem egyoldalú katonai beavatkozásról van szó, hiszen arra az ENSZ által legitímként elismert líbiai kormány, a GNA kérésére került sor.⁸

2020. január 15-én a *The Guardian* arról számolt be, hogy Ankara kétezer fegyverest telepített át a Szíriában harcoló milicisták közül Líbiába. A fegyveresek hat hónapos szerződést írtak alá a GNA-val. Az *Emberi Jogok Szíriai Megfigyelőközpontja* márciusban már 4 750 szíriai zsoldos jelenlétéről számolt be Tripoliban.⁹ Török katonák sokkal kevesebben érkeztek Líbiába: a hivatkozott *The Guardian* cikk 35 török katonai tanácsadóról tudósított.¹⁰ Ankara emellett fegyvereket is szállít a GNA-nak, köztük Bayraktar drónokat, Kirpi páncélozott járműveket és Ko-

---

⁵ YASAR 2020.

⁶ Ennek oka, hogy Líbiával kapcsolatban hivatalosan továbbra is érvényben van az ENSZ fegyverembargója.

⁷ BOZKURT 2019a, BOZKURT 2019b.

⁸ DAILY SABAH 2019.

⁹ SYRIAN OBSERVATORY FOR HUMAN RIGHTS 2020.

¹⁰ MCKERNAN–AKOUSH 2020.

ral elektronikai zavaró rendszert. A GNA közelmúltbeli katonai sikereihez emellett a líbiai partoknál február végén megjelent, légvédelmi rakétákkal felszerelt török fregattok is jelentős mértékben hozzájárultak.¹¹

Törökország azonban távolról sem az egyetlen szereplő, aki irreguláris erőkkel igyekszik befolyásolni a harcok dinamikáját, valamint aki az ENSZ fegyverembargójának határait feszegetve, illetve az embargót megszegve fegyvereket juttat el Líbiába. Haftar oldalán többek között orosz zsoldosok (decemberi becslések szerint a Wagner Csoport 600–800 tagja), szudáni zsoldosok (mintegy háromezren), illetve csádi zsoldosok,¹² valamint egyes vádak szerint – orosz közreműködéssel – szíriai zsoldosok is harcolnak.¹³ Oroszország, Egyiptom és az Egyesült Arab Emírségek, illetve közvetetten Franciaország pedig fegyverekkel látja el Haftar csapatait.¹⁴ Az Európai Unió 2020. március végi döntése az Irini nevű tengeri művelet elindításáról, ami az ENSZ fegyverembargó betartását lenne hivatott szavatolni, tovább nehezíti Ankara és a nemzetközileg elismert líbiai kormány helyzetét, hiszen leginkább Törökország szállított a tengeren át ellátást a tripoli kormánynak. Egyiptomból a szárazföldi határon át, az Emírségekből pedig jellemzően légi úton érkezik az utánpótlás Haftar erőinek.¹⁵

3. TÖRÖK ÉRDEKEK LÍBIÁBAN

3.1. Stratégiai és energiapolitikai megfontolások

Törökország líbiai szerepvállalását tágabb kontextusban kell értelmeznünk. Az nem csak, illetve nem elsősorban Líbiáról szól, hanem szélesebb stratégiai megfontolások is motiválják. Ankara egyik legfontosabb célja, hogy megakadályozza Törökország érzékelt „bekerítését” a Földközi-tenger keleti medencéjében, illetve kitorjён elszigetelt helyzetéből. Ugyancsak fontos célként említhetjük annak biztosítását, hogy Törökország és az Észak-ciprusi Török Köztársaság minél nagyobb mértékben részesedjen a térség mélytengeri energiakészleteiből.¹⁶

Törökország viszonya Görögországgal és a Ciprusi Köztársasággal hagyományosan terhelt. Izraellel 2009–2010-ben romlott meg Ankara kapcsolata, a szíriai vezetéssel az ottani háború 2011-es kezdetét követően szakított, míg Egyiptommal Abdel-Fattáh al-Szíszi 2013-as hatalomra kerülése óta rossz a viszony. Sokat elmond a kétoldalú kapcsolatokról, hogy Törökor-

---

¹¹ GÜRCAN 2020.

¹² ÖZTAŞ–POLAT 2019.

¹³ DAILY SABAH 2020b.

¹⁴ RETTMAN 2020.

¹⁵ MEGERISI 2020.

¹⁶ Ciprus szigete Törökország 1974-es katonai beavatkozása óta megosztott: egy zömében törökök által lakott északi és egy görög többségű déli szigetrészből áll. A török ciprióták 1983-ban kikiáltották az Észak-ciprusi Török Köztársaságot, melyet máig csak Törökország ismer el önálló államként. A nemzetközileg elismert déli szigetrész ezzel szemben magát tekinti az 1960-ban függetlenné vált Ciprusi Köztársaság jogszerű örökösének, így a teljes sziget, illetve az azt övező offshore olajlelőhelyek birtokosának.

szágnak az említett államok közül mindössze egyben, Görögországban állomásozik nagykövete.¹⁷ Ezzel párhuzamosan a felsorolt, Ankarával feszült kapcsolatot ápoló országok az utóbbi években elkezdtek egymásra találni. Közös diplomáciai, energiapolitikai, katonai kezdeményezések¹⁸ indultak, Törökország látványos mellőzésével. Ankara ellenfeleinek egyre szorosabb együttműködése a török fenyegetéspercepció növekedését vonta maga után.¹⁹

Ankara elszigeteltség-érzését növeli az Európai Unió és az Egyesült Államok politikája, amely jellemzően Törökországgal szemben foglal állást a térségbeli ügyekben. Az EU például 2019 júliusában és novemberében is szankciókat léptetett életbe Törökországgal szemben a Ciprus partjai melletti mélytengeri fúrások miatt.²⁰ Washington pedig 2019 végén elfogadott egy a Földközi-tenger keleti medencéjére vonatkozó biztonsági és energiapolitikai partnerségi dokumentumot (*Eastern Mediterranean Security and Energy Partnership Act*), amelyben a Ciprusi Köztársaságot, Görögországot és Izraelt méltatta, míg Törökországot inkább bírálta. A partnerségi dokumentum emellett – összhangban a szintén 2019 decemberében elfogadott, a 2020-as pénzügyi évre vonatkozó Nemzeti Védelmi Felhatalmazási Törvénnyel – a Ciprus ellen 1987 óta érvényben lévő amerikai fegyverembargó feltételes felfüggesztését is tartalmazta.

A Földközi-tenger keleti medencéjének államai által indított együttműködési kezdeményezések közül ki kell emelnünk a Kelet-Mediterrán Gázfórumot (*Eastern Mediterranean Gas Forum*). A fórumot 2019 januárjában hozta létre a Ciprusi Köztársaság, Egyiptom, Görögország, Izrael, Jordánia, Olaszország és a Palesztin Hatóság azzal a céllal, hogy összehangolják energiapolitikai együttműködésüket. Egy évvel később, 2020 januárjában a Ciprusi Köztársaság, Görögország és Izrael megállapodást írt alá egy 1 900 km hosszú, nagyrészt a tenger alatt futó földgázvezeték, az EastMed megépítéséről. A kezdeményezést többek között az Egyesült Államok is üdvözölte, mint lehetőséget arra, hogy Európa nagyobb mértékben függetlenedjen az orosz földgáztól. Az előzetes becslések szerint mintegy hétmilliárd USD építési költségű EastMed projekt megvalósulása körül azonban még sok a kérdőjel. Kérdéses például, hogy mekkora készletek találhatók a Földközi-tenger keleti medencéjében, és ebből mennyit lehet gazdaságosan kitermelni.²¹ Az EastMed projekt jó példa arra, amikor a politikai és a gazdasági racionalitás ellentmond egymásnak: gazdaságosabb lenne²² Törökországon, illetve a meglévő Transzszanatóliai Gázvezetéken (TANAP) keresztül az európai kontinensre juttatni a térségből a földgázt, az EastMed egyik leginkább hangoztatott célja azonban éppen az érzékelt török hegemoniatörekvés ellen-súlyozása.

A Földközi-tenger kőolaj- és földgázkészleteinek kitermelése körül rengeteg vita van. Kiindulási problémaként nincs megegyezés arról, hol húzódnak az érintett államok tengeri határai.

---

¹⁷ SEUFERT 2020.

¹⁸ Egyiptom, Görögország és a Ciprusi Köztársaság 2015 óta minden évben közös légi és tengeri hadgyakorlatot tart Medúza néven.

¹⁹ CAGAPTAY–FISHMAN 2019.

²⁰ AZ EU TANÁCSA 2019.

²¹ A túlzott eufória azért sem indokolt, mert az évi 10 milliárd köbméter kapacitású vezeték, ha meg is valósul, önmagában aligha fog alapvető változásokhoz vezetni az Európai Unió számára (az EU éves gázfogyasztása kb. 480 milliárd köbméter).

²² CORNELL 2017.

Törökország nem részese az ENSZ 1982-es Tengerjogi Egyezményének (UNCLOS), és a többi államtól eltérő megközelítésben látja a határok kijelölésének kérdését.²³ Az, hogy hol húzódnak a tengeri határok, különösen fontos a mélytengeri energiahordozók kitermelése szempontjából. Törökország földgázszükségletének 99%-át importálja. Ankara számára már csak ezért is kiemelt jelentősége lenne annak, ha földgázlelőhelyekre bukkanna partjai közelében. A ciprusi kérdés újabb dimenzióval egészíti ki a képet. Az Észak-ciprusi Török Köztársaságot (*Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti*, a bevett török rövidítés alapján a továbbiakban: KKTC) 1983-as kikiáltása óta csak Törökország ismeri el önálló államként.²⁴ Ebből következik azonban az is, hogy mivel a nemzetközi közösség a KKTC létét sem fogadja el, így az nem formálhat jogot a nemzetközi jog szerinti kizárólagos gazdasági övezetre sem. Ankara számos alkalommal hangsúlyozta, hogy nem hagyja sem magát, sem a KKTC mintegy háromszázezer lakosát kizárni a készletek feltárásából, illetve, hogy a török ciprusiaknak a déli görög szigetrésszel egyenlő joguk van részesedni a sziget energiakincséből.²⁵ Törökország jelentős flottafejlesztéssel, illetve fűró- és hadihajók²⁶ térségbe küldésével demonstrálta, hogy komolyan gondolja érdekei védelmét.

A Törökország által magáénak tartott terület, illetve a török–líbiai tengeri határ²⁷

(Jelmagyarázat: A–B: Törökország és a KKTC közötti határ 2011-es megállapodásuk szerint; C–D–E: medián vonal Egyiptom, Líbia és Törökország kontinentális területe között, E–F: török–líbiai tengeri határ a 2019-es kétoldalú egyezmény alapján.)

²³ Ankara szerint mivel a szigeteknek nincs kontinentális talapzatuk, ezért nem lehet kizárólagos gazdasági övezetük sem. Ezt a nézetet más nem osztja, Törökország azonban elsősorban ez alapján követel magának nagyobb felségvizeket, illetve gyakran hivatkozik arra, hogy Törökország rendelkezik a leghosszabb tengerparttal a Földközi-tenger keleti medencéjének országai közül.

²⁴ A ciprusi helyzet előzményeiről, illetve az energiapolitikai vonatkozásokról bővebben lásd EGERESI 2019.

²⁵ DAILY SABAH 2020a.

²⁶ 2018 februárjában például az olasz ENI vállalat fűróhajóját tartóztatta fel a török haditengerészet, 2019 decemberében pedig egy izraeli kutatóhajót szólítottak fel távozásra.

²⁷ CASIN 2019.

Hogyan kapcsolódik mindez Líbiához? Az előzőekben ismertetett helyzet miatt Törökországnak egyrészt szüksége van egy szövetségesre a térségben, aki segít ellensúlyozni a vele szemben kialakult hatalmi tömböt, erre pedig a GNA-n kívül nincs túl sok jelölt. Másrészt a líbiai háború összekapcsolódott a mélytengeri kőolaj- és földgázmezők kitermelésének kérdésével is. Ankara és Tripoli megegyezése közös tengeri határaik helyzetéről hivatkozási alapként szolgál a török politikai vezetés számára az energiakészletek feltárása körüli vitában. (Azzal együtt, hogy a határt kijelölő kétoldalú egyezmény jogszerűsége nemzetközi jogi szempontból legalábbis kétséges.) Akadályozza továbbá az EastMed gázvezeték megépítését, amelynek nyomvonala áthaladna a Törökország által magáénak tartott tengersizakazon. A 2019 végén kötött delimitációs egyezmény záloga azonban a GNA hatalmon maradása. Haftar győzelme esetén a megállapodás minden bizonnyal semmissé válna, a Szarrádsz-kormányt ezért Ankara szempontjából hatalmon kell tartani.²⁸

A proaktivitás, illetve a preemptív fellépés nem idegen Recep Tayyip Erdoğan török elnök külpolitikájától. Ahogyan a szíriai katonai beavatkozások esetében (2016-ban, 2018-ban és 2019-ben) is láthattuk, Ankara előszeretettel állítja kész helyzet elé a nemzetközi szereplőket akkor, amikor pozícióit fenyegetve érzi. Törökország aktív szerepvállalásával igyekszik növelni saját értékét és biztosítani azt, akárhogyan is alakul az adott konfliktus, a rendezés során ne lehessen figyelmen kívül hagyni a török érdekeket. A különböző területeken és szinteken zajló konfliktusok összekapcsolása emellett a török külpolitika mozgásterét is növelheti és jobb alkupozíciót biztosít Ankarának.

Erdoğan tehát bevonta a líbiai konfliktust a Földközi-tenger keleti medencéjének hatalmi játszmájába. Ebben az értelemben tekinthetünk Líbiára Törökország *proxy* háborújának színteréneként. Ez azonban csupán egyetlen dimenziója a helyettesekkel vívott háború(k)nak a líbiai hadszíntéren. Azonosítható az Öböl-államok *proxy* háborúja (ahol Egyiptom, az Egyesült Arab Emírségek és Szaúd-Arábia áll a török–katari tengellyel szemben) ugyanúgy, mint Oroszország és a Nyugat vetélkedése vagy éppen az olasz–francia ellentét. Minden szereplő a saját célrendszerét igyekszik érvényesíteni Líbiában, ebben pedig a stabilitás megteremtése nem feltétlenül az elsődleges szempont.

3.2. Gazdasági érdekek

Líbia már a hidegháború alatt is Törökország fontos gazdasági partnere volt. 1984-ben 150 török vállalat működött és 120 ezer török vendégmunkás dolgozott Líbiában. (Ennél csak Németországban dolgozott több török külföldön.) Kiemelkedik az építőipar szerepe: az 1972–2010 közötti időszakban Líbia a török építőipar második legjelentősebb piaca volt Oroszország után.²⁹

A 2011-ben kezdődött líbiai háború miatt török vállalkozóknak összességében több milliárd dollárja „ragadt bent” Líbiában. A török cégek befejezetlen projektjeinek összértéke elérte a 19

²⁸ Törökország egyébként már 2010-ben szeretett volna delimitációs megállapodást kötni Líbiával, Moammar Kaddáfí azonban akkor ebbe nem egyezett bele.

²⁹ ÖZTAŞ–POLAT 2019.

milliárd dollárt. Törökország történetének legnagyobb evakuálását hajtotta végre a háború kitörésekor: 25 ezer török munkás és mérnök dolgozott akkor az észak-afrikai országban, akiket 2011 február végéig szinte mind kimenekítettek.³⁰ A török cégek egy része ugyanakkor 2011 után visszatért Líbiába, ami elsősorban a fogyasztási cikkek piacán érhető tetten.³¹

A török gazdasági motivációk mindezek fényében érthetőek. A GNA nyitottnak mutatkozott a török gazdasági sérelmek orvoslására, ami még egy okot jelent arra, miért szeretné Ankara hatalmon tartani a Szarrádsz-kormányt. 2019. január 31-én miniszteri szintű vezetéssel összeült a Török–Líbiai Építőipari Közös Munkacsoport Isztambulban azzal a céllal, hogy új lendületet adjanak a két ország közötti gazdasági kapcsolatoknak, illetve megoldást találjanak arra, hogy a török vállalatok folytatni tudják projektjeiket. A találkozó végén egyetértési memorandumot írtak alá.³²

3.3. Belpolitikai szempontok

Ankara aktívabb líbiai szerepvállalásában egyes értékelések szerint belpolitikai szempontok is szerepet játszanak. Egyrészt a török lakosság nacionalistább rétegeinek körében pozitív fogadtatásra talált az oszmán birodalmi múlt emlékét felidéző fellépés, valamint a KKTC érdekei melletti kiállás. Másrészt a líbiai háború eseményei segíthetnek elterelni a török állampolgárok figyelmét Törökország gazdasági nehézségeiről.

Kérdéses azonban, hogy belpolitikai szempontból nem üt-e inkább vissza a líbiai intervenció. Egy 2020. januári felmérés szerint ugyanis a török lakosság többsége (58%-a) úgy gondolta, nem kellene Törökországnak katonákat küldenie Líbiába, és a török válaszadóknak csupán 34%-a támogatta a döntést. A közvélemény-kutatás adataiból az is látszik, hogy a kormánypárti szavazók jóval nagyobb arányban támogatták Erdoğan döntését.³³ A líbiai katonai beavatkozást a török ellenzéki pártok nem támogatták, és nem is szavaztak a döntés mellett a parlamentben. Éles kontrasztban áll mindez a szíriai háborúval, ahol mind a török politikai ellenzék, mind a török lakosság döntő része kiállt és kiáll a török fellépés mellett. A helyzet politikai szempontból ráadásul várhatóan egyre nehezebb lesz, ahogyan elkezdenek érkezni a hírek a török veszteségekről. Erdoğan 2020 februárjában ismerte el az első török katonák elesését Líbiában.³⁴

A belpolitikai szempontoknál említhetjük meg az ideológiai tényezőt is, mivel egyes értékelések kiemelik az ideológiai motivációt Ankara döntése mögött. A Szarrádsz-kormány ugyanis jó kapcsolatot ápol a líbiai Muszlim Testvériséggel, a Törökországban 2002 óta kormányon lévő Igazság és Fejlődés Pártja (AKP) pedig az iszlamista szervezet közismert támogatója. Az ideológia ugyanakkor megítélésünk szerint nem a török külpolitika elsődleges mozgatórugója, hanem sokkal inkább egy jól felhasználható eszköz, ami segíthet a stratégiai célok elérésében.

---

³⁰ Ibid.

³¹ A Migrációkutató Intézet 2019. márciusi helyszíni kutatásának eredménye.

³² Ibid.

³³ ÖZBEY 2020.

³⁴ BBC 2020.

4. ÖSSZEGZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS

Törökország líbiai szerepvállalását a közvetlen gazdasági érdekek mellett elsődlegesen stratégiai és energiapolitikai megfontolások motiválják. A török elnök bevonta a líbiai konfliktust a Földközi-tenger keleti medencéjének hatalmi játszmájába. Törökország az elmúlt években diplomáciai szempontból olyannyira elszigetelődött a térségben, hogy az erődemonstráción kívül nem sok eszköze maradt. A proaktivitás alapvetően nem idegen az erdoğani külpolitikától. A török döntéshozóknak ugyanakkor nem árt szem előtt tartani, hogy a líbiai hadszíntér számos tekintetben különbözik a szíriaitól. Az észak-afrikai ország földrajzi távolsága, illetve a közeli logisztikai bázis hiánya miatt Ankara katonai lehetőségei Líbiában erősen korlátozottak.³⁵ Ugyancsak nagy különbség, hogy Líbia vonatkozásában a nagyhatalmak kevésbé megértők a török érdekek iránt, mint a Törökországgal közvetlenül szomszédos Szíria esetében, ahol védhetőbb volt az egzisztenciális érdekekre történő török hivatkozás. A másik oldalról az is tény ugyanakkor, hogy a líbiai háborúban Ankara az ENSZ által elismert kormányt támogatja, ebben az értelemben tehát fellépése az LNA támogatóinak beavatkozásával szemben legitim(ebb)nek tekinthető. Erdoğan azt remélhette, hogy az egyértelmű török kiállás a GNA mellett elrettentésként szolgál Haftar erői számára, ez a számítása azonban nem vált be. Ankara a fent ismertetett (stratégiai, energiapolitikai, gazdasági és belpolitikai) okok miatt nyíltan oldalt választott a líbiai konfliktusban, ez azonban jelentős negatív következményekhez vezethet, ha a GNA nem győztesként kerül ki a harcokból.

---

³⁵ Erről bővebben lásd KASAPOĞLU 2019.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- ALIRIZA, Bulent (2020): *Erdogan's Libyan Gambit*. 2020.01.24. Forrás: <https://www.csis.org/analysis/erdogans-libyan-gambit> (Megtekintve: 2020.04.14.)
- AZ EU TANÁCSA (2019): *A Törökország által a Földközi-tenger keleti térségében végzett jogellenes fúrási tevékenységek: a Tanács szankciós keretet fogadott el*. 2019.11.11. Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2019/11/11/turkey-s-illegal-drilling-activities-in-the-eastern-mediterranean-council-adopts-framework-for-sanctions/#> (Megtekintve: 2020.04.14.)
- BBC (2020): *Libya conflict: Turkey confirms first soldiers killed*. 2020.02.25. Forrás: <https://www.bbc.com/news/world-africa-51626743> (Megtekintve: 2020.04.14.)
- BOZKURT, Abdullah (2019a): *Full text of Turkey-Libya maritime agreement revealed*. 2019.12.05. Forrás: <https://www.nordicmonitor.com/2019/12/the-full-text-of-turkey-libya-maritime-agreement-revealed/> (Megtekintve: 2020.04.14.)
- BOZKURT, Abdullah (2019b): *Full text of new Turkey, Libya sweeping security, military cooperation deal revealed*. 2019.12.14. Forrás: <https://www.nordicmonitor.com/2019/12/full-text-of-new-turkey-libya-sweeping-security-military-cooperation-deal-revealed/> (Megtekintve: 2020.04.14.)
- CAGAPTAY, Soner – FISHMAN, Ben (2019): *Turkey Pivots to Tripoli: Implications for Libya's Civil War and U.S. Policy*. 2019.12.19. Forrás: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/turkey-pivots-to-tripoli-implications-for-libyas-civil-war-and-u.s.-policy> (Megtekintve: 2020.04.14.)
- CASIN, Mesut Hakki (2019): *ANALYSIS - Strategic, legal aspects of Turkey-Libya deal*. 2019.12.13. Forrás: <https://www.aa.com.tr/en/africa/analysis-strategic-legal-aspects-of-turkey-libya-deal/1673079> (Megtekintve: 2020.04.14.)
- CORNELL, Phillip (2017): *Politics Narrow Eastern Mediterranean Gas Export Options*. 2017.07.21. Forrás: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/politics-narrow-eastern-mediterranean-gas-export-options/> (Megtekintve: 2020.04.14.)
- DAILY SABAH (2019): *Libya makes formal request for Turkish military support*. 2019.12.26. Forrás: <https://www.dailysabah.com/politics/2019/12/26/libya-makes-formal-request-for-turkish-military-support> (Megtekintve: 2020.04.14.)
- DAILY SABAH (2020a): *Ankara slams EastMed pipeline, opposes any gas project excluding Turkey*. 2020.01.03. Forrás: <https://www.dailysabah.com/diplomacy/2020/01/03/attempts-to-exclude-turkey-in-east-med-futile-foreign-ministry-says> (Megtekintve: 2020.04.14.)

- DAILY SABAH (2020b): *Russia to send Syrian mercenaries to Libyan conflict*. 2020.04.14. Forrás: <https://www.dailysabah.com/politics/russia-to-send-syrian-mercenaries-to-libyan-conflict/news> (Megtekintve: 2020.04.14.)
- EGERESI Zoltán (2019): *Kelet-mediterráneumi gázkincs: a ciprusi válság új dimenzióban*. 2019.08.15. Forrás: [https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/SVKI_Elemz%C3%A9sek_2019_16_Kelet-mediterr%C3%A1neumi_g%C3%A1zkincs_a_ciprusi_v%C3%A1ls%C3%A1g_%C3%BAj_dimenzi%C3%B3ban_\(Egeresi%20Z.\).pdf](https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/SVKI_Elemz%C3%A9sek_2019_16_Kelet-mediterr%C3%A1neumi_g%C3%A1zkincs_a_ciprusi_v%C3%A1ls%C3%A1g_%C3%BAj_dimenzi%C3%B3ban_(Egeresi%20Z.).pdf) (Megtekintve: 2020.04.14.)
- FRONTEX (2020): *Situation at EU external borders in March*. 2020.04.16. Forrás: <https://frontex.europa.eu/media-centre/news-release/situation-at-eu-external-borders-in-march-detections-halved-from-previous-month-mZrikq> (Megtekintve: 2020.04.16.)
- GÜRCAN, Metin (2020): *Battle for air supremacy heats up in Libya despite COVID-19 outbreak*. 2020.04.06. Forrás: <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2020/04/turkey-libya-air-supremacy-heats-up-despite-amid-coronavirus.html> (Megtekintve: 2020.04.14.)
- KASAPOĞLU, Can (2019): *Assessing Turkey's Military Options In Libya*. 2019.12.24. Forrás: <https://edam.org.tr/en/assessing-turkeys-military-options-in-libya/> (Megtekintve: 2020.04.14.)
- MARSAI Viktor (2019a): *A politikai rendezés kérdőjelei Líbiában*. 2019.01. Forrás: <https://www.migraciokutato.hu/hu/2019/01/22/a-politikai-rendezes-kerdojelei-libiaban/> (Megtekintve: 2020.04.14.)
- MARSAI Viktor (2019b): *Egy elfelejtett válság – a harmadik líbiai polgárháború és a migráció*. 2019.11.05. Forrás: https://www.migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2019/11/mki_elemezes_egy_elfelejtett_valsg_a_harmadik_libiai_polgarhaboru_es_a_migracio_marsai_viktor.pdf (Megtekintve: 2020.04.14.)
- MCKERNAN, Bethan – AKOUSH, Hussein (2020): *Exclusive: 2,000 Syrian fighters deployed to Libya to support government*. 2020.01.15. Forrás: <https://www.theguardian.com/world/2020/jan/15/exclusive-2000-syrian-troops-deployed-to-libya-to-support-regime> (Megtekintve: 2020.04.14.)
- MEGERISI, Tarek (2020): *EU's 'Trini' Libya mission: Europe's Operation Cassandra*. 2020.04.03. Forrás: <https://euobserver.com/opinion/147968> (Megtekintve: 2020.04.14.)
- ÖZBEY, İpek (2020): *Cumhuriyet son araştırmayı açıklıyor*. 2020.01.10. Forrás: <http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/cumhuriyet-son-arastirmayi-acikliyor-1713520> (Megtekintve: 2020.04.14.)

- ÖZTAŞ, Tankut – POLAT, Ferhat (2019): *Turkey – Libya Relations: Economic and Strategic Imperatives*. 2019.12. Forrás: <https://researchcentre.trtworld.com/images/files/reports/Turkey--Libya-Relations-Economic-and-Strategic-Imperatives-r5.pdf> (Megtekintve: 2020.04.14.)
- PÉNZVÁLTÓ Nikolett (2020): „Kapunyitási pánik”? – Törökország ismét a migrációs és menekültválság középpontjában. 2020.03.02. Forrás: <https://www.migraci-okutato.hu/hu/2020/03/02/gyorselemzes-kapunyitasi-panik-torokorszag-ismet-a-migracios-es-menekultvalsag-kozeppontjaban/> (Megtekintve: 2020.04.14.)
- RETTMAN, Andrew (2020): *Why do EU arms end up in Libya despite UN ban?* 2020.01.24. Forrás: <https://euobserver.com/foreign/147256> (Megtekintve: 2020.04.14.)
- SEUFERT, Günter (2020): *Turkey Shifts the Focus of Its Foreign Policy. From Syria to the Eastern Mediterranean and Libya*. 2020.02. Forrás: <https://www.swp-berlin.org/10.18449/2020C06/> (Megtekintve: 2020.04.14.)
- SYRIAN OBSERVATORY FOR HUMAN RIGHTS (2020): *Turkey's mercenaries: 6,650 Syrian mercenaries volunteer to go to Libya, 117 mercenaries killed in Tripoli so far and 150 others cross to Europe*. 2020.03.07. Forrás: <http://www.syriahr.com/en/?p=156527> (Megtekintve: 2020.04.14.)
- YASAR, Nebahat Tanriverdi (2020): *Tide turning in Libyan war*. 2020.04.17. Forrás: <https://www.aa.com.tr/en/analysis/tide-turning-in-libyan-war/1808589> (Megtekintve: 2020.04.17.)

HORIZONT

A Migrációkutató Intézet elektronikus kiadványsorozata

Kiadó: **Migrációkutató Intézet**

Szerkesztés és tördelés: Tóth Klaudia

Lektorálta: Marsai Viktor

A borítókép forrása: Daily Sabah

<https://www.dailysabah.com/columns/merve-sebnem-oruc/2019/12/11/after-turkey-libya-deal-greece-and-israel-can-no-longer-exclude-other-coastal-states>

A kiadó elérhetősége: H-1518 Budapest, Pf. 155

Tel.: +36 1 372 0191

E-mail: info@migraciokutato.hu

Az elemzés és annak következtetései kizárólag a szerző magánvéleményét tükrözik, és nem tekinthetők a Migrációkutató Intézet álláspontjának.

© Pénzváltó Nikolett, 2020

© Migrációkutató Intézet, 2020

ISSN 2677-1780